

10 Remiss - Författningsförslag i promemorian Vistelseförbud för barn

Beslut

Socialnämnden godkänner remissvaret och beslutar att översända nedanstående yttrande till Socialdepartementet.

Sammanfattning

Socialdepartementet har begärt remissvar från Botkyrka kommun avseende betänkandet DS 2022:12, Vistelseförbud för barn.

Kommunledningsförvaltningen har givit Socialnämnden i uppdrag att lämna yttrande.

Vad som behandlas i betänkandet DS 2022:12, vistelseförbud för barn, är överväganden och förslag på författningsändringar i fråga om Socialnämndens möjlighet att i skyddande syfte genom beslut begränsa enskilda barns rätt att vistas på vissa platser eller i vissa områden i samhället.

Bestämmelserna föreslås införas i lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser med vård av unga, LVU. Regleringen är tänkt att ge socialtjänsten fler verktyg i det brottsförebyggande arbetet och innebär i huvudsak att en person under arton år ska kunna förbjudas att under vissa tider vistas på en särskilt angiven plats eller inom ett särskilt angivet område. Detta om det med hänsyn till den unges hälsa eller utveckling finns behov av att begränsa den unges närvaro på platsen eller i området, och det antingen finns en påtaglig risk att den unge kommer att utveckla ett sådant beteende som avses i 3 § LVU eller den unge har ett vårdbehov på grund av sådana förhållanden som avses i 3 § LVU.

Socialnämnden tillstyrker utredningens förslag om att inte införa en lagreglering som möjliggör för socialnämnden att fatta beslut om att begränsa enskilda barns rätt att vistas på vissa platser eller områden.

Referens

Gabriella Bisse
gabriella.bisse@botkyrka.se

Mottagare

Socialnämnden

Remiss - Författningsförslag i promemorian Vistelseförbud för barn

Förslag till beslut

Socialnämnden godkänner remissvaret och beslutar att
översända nedanstående yttrande till Socialdepartementet.

Sammanfattning

Socialdepartementet har begärt remissvar från Botkyrka kommun avseende
betänkandet DS 2022:12, Vistelseförbud för barn. Kommunlednings-
förvaltningen har givit Socialnämnden i uppdrag att lämna yttrande.

Vad som behandlas i betänkandet DS 2022:12, vistelseförbud för barn, är
öväganden och förslag på författningsändringar i fråga om
Socialnämndens möjlighet att i skyddande syfte genom beslut begränsa
enskilda barns rätt att vistas på vissa platser eller i vissa områden i
samhället.

Bestämmelserna föreslås införas i lagen (1990:52) med särskilda
bestämmelser med vård av unga, LVU. Regleringen är tänkt att ge
socialtjänsten fler verktyg i det brottsförebyggande arbetet och innebär i
huvudsak att en person under arton år ska kunna förbjudas att under vissa
tider vistas på en särskilt angiven plats eller inom ett särskilt angivet
område. Detta om det med hänsyn till den unges hälsa eller utveckling finns
behov av att begränsa den unges närvaro på platsen eller i området, och det
antingen finns en påtaglig risk att den unge kommer att utveckla ett sådant
beteende som avses i 3 § LVU eller den unge har ett vårdbehov på grund av
sådana förhållanden som avses i 3 § LVU.

Socialnämnden tillstyrker utredningens förslag om att inte införa en
lagreglering som möjliggör för socialnämnden att fatta beslut om att
begränsa enskilda barns rätt att vistas på vissa platser eller områden.

Ärendet

Som framgår av förslaget om vistelseförbud för barn behandlas frågan huruvida socialtjänsten bör ges ytterligare verktyg i det brottsförebyggande arbetet för att förhindra barn och unga att involveras i kriminalitet.

I promemorian har det tagits i beaktande vilka konsekvenser en sådan möjlighet kan få för enskilda i olika avseenden och hur en sådan åtgärd förhåller sig till grundläggande fri- och rättigheter samt till Sveriges internationella åtaganden. Det har även föreslagits författningsändringar med utgångspunkten att förslaget på den nya lagregleringen ska vara förebyggande och förhindra att barn far illa. Vistelseförbudet ska verka som en social insats med ett skyddande syfte och är inte tänkt att verka brottsförebyggande eller upprätthålla ordningen på allmänna platser.

Författningsändringar och lagförslag

Som framgår ovan föreslås en ny lagreglering om vistelseförbud för barn införas i lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser med vård av unga, LVU. Insatsen avser att fungera som ett verktyg för att fysiskt hålla borta ett barn från en skadlig miljö och ska enligt förslaget kunna meddelas oavsett om vårdnadshavarna eller barnet samtycker till insatsen eller inte. Av förslaget framgår vidare att förutsättningarna för vård enligt LVU inte behöver vara uppfyllda för att beslutet ska kunna fattas. Ett beslut om vistelseförbud kan även fattas under tiden som LVU vård pågår. Utformningen innebär att socialtjänsten oberoende av samtycke har möjlighet att gå in med insatser. En slutsats som dras i utredningen är att en snävare utformning skulle innebära att tillämpningsområdet för insatsen skulle få en begränsad tillämpning och syftet med regleringen skulle således inte få önskad effekt. Socialnämnden instämmer i bedömningen som gjorts i den delen.

I utredningen har det på uppdrag av Socialdepartementet utformats fem författningsändringar samt ett nytt lagförslag om register över vistelseförbud i arbetet att förebygga samt förhindra att barn far illa. Då ett vistelseförbud för barn skulle innebära en inskränkning i grundläggande fri- och rättigheter har en central utgångspunkt vid utformningen av bestämmelserna varit att se över att åtgärden är proportionerlig i förhållande till det ingrepp som den utgör. Vid utformningen av författningsförslagen har det i utredningen därför särskilt beaktats barns rätt till rörelsefrihet, som slås fast såväl i regeringsformen som Europakonventionen, samt den inskränkning som ett vistelseförbud innebär och dess förhållande till barnkonventionen.

Socialnämndens synpunkter

Socialnämnden tillstyrker utredningens förslag om att inte införa en lagreglering som möjliggör för socialnämnden att fatta beslut om att begränsa enskilda barns rätt att vistas på vissa platser eller områden.

Införandet av ett vistelseförbud

Av utredningen framkommer att det huvudsakliga syftet med regleringen är att hindra barn från att vistas i en miljö som bedöms kunna påverka ett barns hälsa och utveckling negativt.

Utgångspunkten för insatsen ska vara att förebygga och förhindra att barn far illa. Det får därmed förstås att vistelseförbudet ska vara en social insats med ett skyddande syfte, inte att verka brottsförebyggande eller användas för att upprätthålla ordningen på allmänna platser. Det innebär enligt Socialnämndens mening att ett vistelseförbud i sig inte kommer att påverka eller motverka de bakomliggande faktorerna som ligger till grund för ett barns normbrytande beteende eller skälet till att hen sökt upp eller hamnat i ett destruktivt sammanhang. Insatsen bedöms heller inte kunna ge barnet stöd att förändra sin situation eller verktyg att undvika att hamna i liknande sammanhang i framtiden.

Vidare finns enligt förslaget en möjlighet för socialnämnden att meddela ett vistelseförbud utan barnets eller vårdnadshavarnas samtycke. Av utredningen framgår att ett sådant beslut skulle kunna innebära att insatsen blir kontraproduktiv och därmed skadar förtroendet för socialtjänsten. Detta skulle i sin tur öka motståndet hos barnet och familjen att ta emot erbjuden och behövlig hjälp. Föräldrars engagemang och delaktighet är en avgörande faktor när det kommer till arbetet med barn och normbrytande beteende. Ett vistelseförbud vore därför att betrakta mer som en repressiv insats än vårdande, vilket är en ledstjärna i socialtjänstens arbete, och kan därmed medföra svårigheter för socialnämnden att förklara insatsen och motivera dess syfte för den enskilde.

Kontroll, upprätthållande och efterlevnad av ett vistelseförbud

För att ett vistelseförbud ska kunna fungera som ett verktyg för att förebygga och förhindra att barn far illa behöver förbudet vara praktiskt genomförbart och kunna tillämpas på ett enkelt sätt i praktiken. Skulle vistelseförbudet användas på fel sätt riskerar i stället ett barns situation förvärras och resultera i ökad känsla av utanförskap, utsatthet och bristande förtroende för samhället.

En förutsättning för att vistelseförbudet ska kunna tillämpas är att kunna identifiera och tydligt avgränsa de geografiska platser som förbudet ska avse. Socialnämnden ser svårigheter i att tydligt kunna avgränsa ett visst område som förbudet ska avse samt vilka tider förbudet ska gälla. Detta då det ständigt råder rörlighet i dessa miljöer varför ett beslut om vistelseförbud snabbt riskerar att bli inaktuellt. Det skadliga sammanhanget eller umgänget löser problemet med förbudet genom att flytta på sig till en annan plats eller arena såsom digitala och sociala kanaler för att fortsätta kontakten med ett barn som meddelats ett vistelseförbud.

Vidare kommer ett vistelseförbud med stor sannolikhet att vara en resurskrävande insats för de socialsekreterare som ska fatta beslutet då det bland annat kommer att kräva omfattande utredning av områden och sammanhang som kan bedömas som skadliga för barn att vistas i. Samtidigt riskerar utredningen att bli inaktuell då det finns en rörlighet i miljöerna. Det är därmed socialnämndens inställning att det i stället bör införas insatser i samhället som är inriktade på att angripa problemen med vissa specifika geografiska platser i stället för att förbjuda barnen att vistas där. En fråga som även behandlas i utredningen och vilken Socialnämnden ställer sig bakom är att det vore mer ändamålsenligt att, som ett led i arbetet att skydda barnen, ett förbud riktas mot äldre individer som lockar in barn i skadliga sammanhang.

Mot bakgrund av det ovan anförda finner Socialnämnden det svårt att se att ett förbud att vistas på en viss plats kommer att nå önskad effekt då platser förflyttas, både digitalt och fysiskt. Problematiken ligger snarare i att arbeta med att få bort kriminalitet och problem från de fysiska platserna i samhället med kända problem, inte att inskränka barns möjlighet att röra sig i närområdet genom att införa ett vistelseförbud.

Vidare är en förutsättning för att åtgärden ska få avsedd effekt att meddelat vistelseförbud följs upp och att det kontrolleras att barnet faktiskt håller sig borta från den plats eller område som bedöms vara skadligt för barnet och förbudet avser. En fråga som i sammanhanget uppstår är svårigheten i hur efterlevnaden av ett meddelat förbud ska följas upp och kontrolleras. Socialtjänsten måste även ha grundlig kännedom om aktuella platser och områden för att vistelseförbudet ska bli verkningsfullt och praktiskt genomförbart. Detta kräver en omfattande samverkan och informationsutbyte mellan socialtjänsten och andra aktörer såsom vårdnadshavare, fältassistenter och Polismyndigheten.

Regleringens fokus på den fysiska miljön och den sociala kontexten

Ett vistelseförbud är inriktat på fysiska miljöer. Genom att begränsa barns rätt att vistas på vissa platser eller områden vill man förhindra att barn far illa. Utredningen visar dock att det främst är den sociala kontexten som ett barn vistas i som har betydelse, inte den fysiska platsen som sådan. Oftast är det den sociala kontexten, attityderna och normerna i hela bostadsområdet som utgör en risk som sådan. Att ta fasta på ett visst geografiskt område eller plats är svårt då det finns stor rörlighet i dessa miljöer. Möjligheten att kommunicera via sociala medier och byte av mötesplatser försvårar för vistelseförbudet att i praktiken få avsedd effekt. Utredningen visar i stället att det sociala umgänget därför utgör en större risk än den fysiska platsen. Med ett vistelseförbud kommer man inte åt umgänget, och allt som oftast är de aktuella miljöerna som barn behöver skyddas ifrån är många gånger boendemiljön.

Något som tydligt framhålls i utredningen är att för barn som lever i destruktiva hemmiljöer skulle ett vistelseförbud innebära att de behöver spendera mer tid i en skadlig hemmiljö. Socialnämnden instämmer i bedömningen att det främst är den sociala kontexten som är av betydelse och det därmed finns starka skäl att ifrågasätta om man med ett vistelseförbud kan påverka den sociala kontexten i syfte att skydda barn från att fara illa.

Vistelseförbud och dess inskränkning i rörelsefriheten

Ett vistelseförbud utgör i grunden en insats som är direkt riktad mot barn varför det är av central betydelse att se över vilka effekter förbudet kan komma att ha på barns rättigheter samt tillmäta effekterna avgörande betydelse. Av utredningens direktiv framgår att barnkonventionen ska vara en ledstjärna i utredningens arbete. Det innebär att ett barnrättsbaserat synsätt ska vara utgångspunkten vid bedömningen av om ett vistelseförbud ska införas.

Individens rätt till rörelsefrihet stadgas såväl i regeringsformen som i Europakonventionen och en inskränkning i denna rätt får endast ske för att tillgodose vissa intressen. Det ska vidare stå i proportion till vad som ska uppnås med inskränkningen. Ett meddelat vistelseförbud som innebär att ett barns rätt att vistas på vissa platser eller områden begränsas inskränker barnets rätt till rörelsefrihet. Frågan är om inskränkningen står i proportion till ändamålet. För att ett vistelseförbud ska motivera en inskränkning i barns fri- och rättigheter förutsätts att insatsen svarar mot det angivna syftet att förebygga och förhindra att barn far illa. I likhet med utredningens slutsats anser även Socialnämnden att det saknas stöd för att insatsen uppnår

det avsedda syftet. Detta då det främst är den sociala kontexten som är av betydelse och det saknas stöd för att ett vistelseförbud kan påverka den sociala kontexten.

Socialnämnden ser dock en möjlighet att minska inskränkningen som regleringen skulle innebära och därmed göra den mer proportionerlig till ändamålet genom att begränsa förbudet till att gälla vissa tider då de destruktiva elementen i barnets omgivning bedöms vara mest framträdande. Svårigheten som uppstår är dock hur en bedömning ska göras kring vilka tider förbudet ska gälla i det enskilda fallet. Då det är svårt att utröna vilka faktorer som gör att en viss plats bedöms vara en riskmiljö för det enskilda barnet är det också svårt att bedöma vilka tider riskfaktorerna är som störst. Konsekvensen blir att bedömningen i fråga om den tidsmässiga aspekten för vilket ett vistelseförbud ska beslutas om kan bli olika från fall till fall.

Författningsförslag

Enligt Socialnämndens bedömning är det, utifrån ett rättssäkerhetsperspektiv, viktigt att lagstiftningen är så tydlig och precis som möjlig vad gäller de grundläggande förutsättningarna för tvångsvården som ett vistelseförbud innebär då det annars finns risk för tolkningsproblem och subjektiva bedömningar. Rekvisiten för ett vistelseförbud bör mot bakgrund därav utformas på ett tydligt och förutsebart sätt.

Socialnämnden anser att de föreslagna författningsändringarna avseende en möjlighet för socialtjänsten att fatta ett vistelseförbud för barn i sig är tydlig utformade och har inget att anmärka kring utformningen som sådan.

Socialnämndens uppfattning

Socialnämnden tillstyrker utredningens förslag om att inte införa en lagreglering som möjliggör för socialnämnden att fatta beslut om att begränsa enskilda barns rätt att vistas på vissa platser eller områden.

Barnkonsekvensanalys

Som framgått ovan syftar förslaget att införa ett vistelseförbud till att förebygga och förhindra att barn far illa och kan därigenom komma att skydda barn från att utsättas för våld, utnyttjande och övergrepp samt öka möjligheterna för en positiv utveckling. Dock bedöms förslaget innebära en inskränkning i barns rörelsefrihet vilket kan komma att ha en negativ påverkan på ett barns utveckling då det får en direkt effekt i barnets vardag. Bland annat skulle ett vistelseförbud försvåra ett barns möjligheter att delta i olika fritidsaktiviteter eller att upprätthålla prosociala kamratrelationer

genom att barnets möjligheter att vistas på vissa platser eller inom vissa områden begränsas.

Vidare vore effekterna av ett vistelseförbud stora för de barn som har en destruktiv hemmiljö och således skulle bli mer utlämnade till att vistas i hemmiljön, en miljö som kan vara rent skadlig för barnet. Hen riskerar att stängas ute från positiva sammanhang såsom vänskapsrelationer och fritidsaktiviteter som många gånger är att betrakta som ett skydd för barnet och i stället helt utlämnas till andra skadliga miljöer. Det finns även risk att ett vistelseförbud verkar stigmatiserande eller används på ett diskriminerande sätt vilket kan påverka såväl det enskilda barnet om den större grupp barn som bor i ett område.

Vidare får förslaget att inrätta ett register över meddelade vistelseförbud anses innebära en inskränkning i skyddet för den personliga integriteten. Känsliga uppgifter om barn kommer att behandlas hos Polismyndigheten och finnas tillgängliga för anställda inom myndigheten varför det i den utsträckning det är möjligt bör råda absolut sekretess för uppgifterna i registret.

Sammantaget är Socialnämndens bedömning att det inte kan anses vara till barns bästa att införa en möjlighet för socialtjänsten att begränsa enskilda barns rätt att vistas på vissa specifika platser eller områden.

Ekonomiska konsekvenser

Beslutet bedöms medföra en mindre kostnadsökning för kommunen.

Bilagor

Vistelseförbud för barn (Ds 2022:12) - Sammanfattning

Expedieras till:

Socialdepartementet

Charlotte Lagerkvist
Socialdirektör

Sammanfattning av Vistelseförbud för barn, Ds 2022:12

Uppdraget

I promemorian övervägs om det bör införas en möjlighet för socialnämnden att i skyddande syfte genom beslut begränsa enskilda barns rätt att vistas på vissa platser eller i vissa områden i samhället. Vårt uppdrag har varit att särskilt belysa vilka konsekvenser en sådan möjlighet kan få för enskilda i olika avseenden och hur en sådan möjlighet förhåller sig till grundläggande fri- och rättigheter och till Sveriges internationella åtaganden. Vi ska föreslå de författningsändringar som vi anser är nödvändiga. I uppdraget har ingått att oavsett ställningstagande i fråga om behov, lämna förslag till författningsändringar. Utgångspunkten för de förslag som lämnas ska vara att förebygga och förhindra att barn far illa.

Vistelseförbud för barn i skyddande syfte bör inte införas

Insatser till barn ska i första hand ges i frivillig form enligt socialtjänstlagen (2001:453). Om de enskilda inte vill ta emot hjälp krävs i dagsläget att barnets situation blivit relativt allvarlig innan socialnämnden kan besluta om tvångsåtgärder med stöd av lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, LVU. I de fall samtycke till insatser saknas och förutsättningarna för insatser enligt LVU inte är uppfyllda har socialnämnden begränsade möjligheter att ge stöd och hjälp. Det råder en uppfattning om att socialnämnden behöver få fler verktyg för att kunna gripa in tidigare i situationer då samtycke saknas. Socialnämnden saknar i dag också möjlighet att meddela beslut som riktar in sig på att begränsa barns rätt att vistas på vissa platser eller i vissa områden där de riskerar att fara illa.

Syftet med ett vistelseförbud är att hindra barnet från att vistas i en miljö som bedöms kunna påverka barnets hälsa eller utveckling negativt. En möjlighet att begränsa enskilda barns rätt att vistas på vissa platser eller i vissa områden i samhället kommer att inskränka rörelsefriheten. Inskränkningen kommer att få direkt effekt i barnets vardag och påverka ett flertal rättigheter i barnkonventionen. Skyddsobjekt och förbudsobjekt kommer att vara samma person i fråga om vistelseförbud och det är en insats riktad mot barn, som ska kunna beslutas oberoende av samtycke. Detta sammantaget innebär att det måste ställas höga krav på att ändamålet med insatsen uppnås.

Det saknas enligt vår bedömning stöd för att det avsedda ändamålet kommer att uppnås. Det är fråga om en komplex process som leder till att barn utvecklar normbrytande beteenden som kriminalitet, missbruk och andra socialt nedbrytande beteenden. Olika risk- och skyddsfaktorer, kopplade såväl till individen som omgivningen, samspelar och påverkar varandra. Vistelseförbud kommer att inriktas på en faktor, den fysiska miljön, vars betydelse för utvecklingen av normbrytande beteende är oklar. Den sociala kontexten och barnets umgänge är en faktor av stor vikt. Att hindra barnet från att vistas i en viss fysisk miljö kommer enligt vår bedömning inte ha någon nämnvärd effekt på barnets sociala kontext. Umgänget kommer att flytta till en annan plats och använda andra kontaktvägar, till exempel den digitala miljön.

Det finns också omständigheter som tyder på att ett vistelseförbud kan försämra barnets möjligheter till en positiv utveckling. Barnet kan utestängas från positiva sammanhang och tvångsåtgärden kan skapa en ökad misstro mot de sociala myndigheterna, vilket försvårar möjligheterna att tillhandahålla

annan behövlig vård och hjälp. Det är vidare svårt att identifiera de relevanta miljöerna vilket innebär att det finns en överhängande risk att förbudet antingen blir för brett eller för snävt utformat samt att förbudets utformning blir svår att motivera för den enskilde. Det finns också svårigheter med att finna en lämplig kontrollmekanism och sanktioner vid bristande efterlevnad.

Sammantaget bedömer vi att begränsningen vistelseförbudet innebär i barnets grundläggande fri- och rättigheter inte är ändamålsenlig eller proportionerlig i förhållande till syftet att förebygga och förhindra att barn far illa. Att införa en åtgärd med sådana inskränkande konsekvenser som vistelseförbudet kommer att ha, samtidigt som det saknas stöd för att åtgärden kommer att uppnå det avsedda syftet, kan inte heller anses vara till barnets bästa. En reglering som ger socialnämnden möjlighet att begränsa enskilda barns rätt att vistas på vissa platser eller områden bör därför inte införas.

En reglering av vistelseförbud

Trots ställningstagandet i sak lämnas, i enlighet med uppdraget, förslag till en reglering om vistelseförbud i syfte att förebygga och förhindra att barn far illa. Bestämmelserna om vistelseförbud föreslås införas i LVU. Regleringen innebär i huvudsak följande.

En person under 18 år ska kunna förbjudas att under vissa tider vistas på en särskilt angiven plats eller inom ett särskilt angivet område om det med hänsyn till den unges hälsa eller utveckling finns behov av att begränsa den unges närvaro på platsen eller i området, och det antingen finns en påtaglig risk att den unge kommer att utveckla ett sådant beteende som avses i 3 § LVU eller den unge har ett vårdbehov på grund av sådana förhållanden som avses i 3 § LVU.

Beslut om vistelseförbud meddelas av förvaltningsrätten efter ansökan av socialnämnden, på motsvarande sätt som i dag gäller bland annat vid ansökan om beredande av vård med stöd av LVU. Nuvarande handläggningsregler i LVU om barnets bästa, rätten till muntlig förhandling och offentligt biträde ska gälla även vid ärenden och mål om vistelseförbud. Beslut om vistelseförbud ska omprövas av socialnämnden var tredje månad. Nämndens beslut kan överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Beslutet ska upphöra när förutsättningarna för vistelseförbud inte längre är uppfyllda, och senast när den unge fyller 18 år.

Får socialnämnden kännedom om att den unge har överträtt ett vistelseförbud ska nämnden skyndsamt kalla den unge och dennes vårdnadshavare till ett samtal. Polismyndigheten och socialtjänst har en skyldighet att underrätta socialnämnden om de påträffar eller får kännedom om någon som överträder ett meddelat vistelseförbud. Socialnämnden kan begära handräckning av Polismyndigheten för att förflytta ett barn som befinner sig på en plats eller inom ett område i strid med ett meddelat vistelseförbud.

I polislagen (1984:387) införs en bestämmelse som möjliggör att en person som av en polisman påträffas på en plats eller ett område i strid med ett meddelat vistelseförbud får tas om hand av polismannen för att överlämnas till föräldrarna, vårdnadshavarna eller socialnämnden. Polismyndigheten får i uppdrag att föra ett register över gällande vistelseförbud. Personuppgiftsbehandlingen i registret regleras i en ny lag.

Förändringarna föreslår träda i kraft den 1 juli 2023. Några särskilda övergångsbestämmelser bedöms inte nödvändiga.